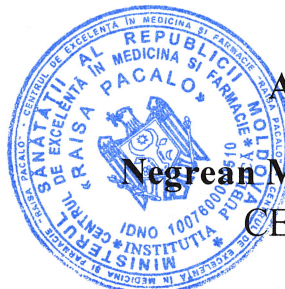

Ministerul Sănătății al Republicii Moldova
Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo”

APROB

Negrean Mariana, directoare
CEMF „Raisa Pacalo”

„17” ma 2023

CURRICULUMUL STAGIULUI DE PRACTICĂ

P.04.O.004 STAGIUL PRACTIC DE SPECIALITATE NR. III

Specialitatea **91210. Medicină**

Calificarea **Asistent medical MD/4/0912/053**

Aprobat:

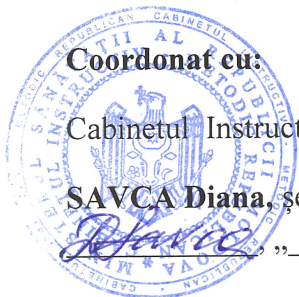
La ședința Consiliului Metodic Științific din 25 aprilie 2023,

COBÎLEANSCHI Svetlana, directoare adjunctă pentru activitatea educațională, didactică și metodică *Sch*.

La ședința comună a Catedrelor Discipline chirurgicale și pediatrie din 10 martie 2023,

FILIMON Olimpia, șefa catedrei Discipline chirurgicale *Ofim*.

CUCIERU Elena, șefa catedrei Discipline pediatrie *Ch*.

Coordonat cu:

Cabinetul Instructiv-Metodic Republican al Ministerului Sănătății,

SAVCA Diana, șefa Cabinetului Instructiv-Metodic Republican al Ministerului Sănătății
Diana, „27” aprilie 2023.

Autori:

CRÎȚCHI Tatiana, directoare adjunctă pentru instruirea practică, grad managerial doi, profesoară la Discipline igienice, grad didactic superior, coordonator grup de lucru

COBÎLEANSCHI Svetlana, directoare adjunctă pentru activitatea educațională, didactică și metodică, grad managerial unu, profesoară la disciplina Boli infecțioase cu Nursing specific, grad didactic superior.

MADJAR Ludmila, profesoară la disciplina Pediatrie cu nursing specific, grad didactic unu.

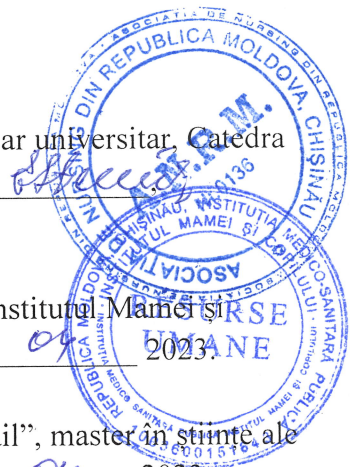
PUGA Vilena, profesoară la Discipline chirurgicale, grad didactic unu.

Recenzenți:

STEMPOVSCAIA Elena, doctor în științe psihopedagogice, conferențiar universitar, Catedra Psihopedagogie specială, președintele Asociației de Nursing din RM, *Stem*, „06” 04 2023.

ABDURAHMANOVA Zinaida, Asistentă medicală principală, IMSP Institutul Mamei și Copilului, categorie superioară în specialitate, *Zinaida*, „07” 04 2023.

COMERZAN Alina, Vice-director Nursing, IMSP SCM „Sf. Arh. Mihail”, master în științe ale educației, categorie superioară în specialitate, *Alina*, „11” 04 2023.

CUPRINS

I.	Preliminarii	4
II.	Motivația, utilitatea stagiului de practică pentru dezvoltarea profesională	5
III.	Competențe profesionale specifice stagiului de practică	6
IV.	Administrarea stagiului de practică	7
V.	Descrierea procesului de desfășurare a stagiului de practică	7
VI.	Sugestii metodologice	10
VII.	Sugestii de evaluare a stagiului de practică	12
VIII.	Cerințe față de locurile de practică	14
IX.	Resursele didactice recomandate elevilor	16
X.	Anexe	18

I. PRELIMINARII

Stagiile de practică constituie un element esențial în formarea elevilor, pregătindu-i pentru intrarea pe piața muncii și familiarizarea lor cu aceasta. Importanța stagiilor de practică constă în dezvoltarea competențelor profesionale aplicate și constituie un început de activitate profesională medicală pentru tinerii specialiști.

Instruirea practică este parte integrantă obligatorie a procesului educațional și se realizează în scopul formării/dezvoltării competențelor profesionale ale elevilor, specifice calificării asistent medical. Stagiile de practică se desfășoară în baza curriculumului, care identifică competențele profesionale specifice stagiului de practică, activitățile, sarcinile de lucru și produsele, care urmează să fie elaborate, cerințele față de locurile de muncă, resursele didactice recomandate elevilor, precum și modalitățile de derulare și evaluare a stagiului de practică în conformitate cu cerințele în vigoare.

Stagiul de practică are scopul de a aduce elevii în contact cu situația reală din instituțiile medicale și de a le completa pregătirea profesională și personală. Succesul viitorilor specialiști medicali pe piața muncii va depinde, în mare măsură, de gradul în care aceștia vor cunoaște specificul activității profesionale.

Asigurarea calității procesului educațional, formarea și dezvoltarea competențelor profesionale, abilităților practice ale elevilor prin organizarea stagiilor de practică în parteneriat cu agenții economici reprezintă un obiectiv instituțional fundamental.

Sistemul educațional medical se realizează prin combinarea teoriei cu practica. Asistenții medicali instruiți sunt capabili să presteze servicii de îngrijiri individualizate, orientate spre persoană în plan preventiv, reabilitativ, curativ, paliativ, în condiții de staționar și comunitate, repartizate după responsabilitate autonomă, delegată, interdependentă și interdisciplinară.

Calitatea procesului de formare a competențelor profesionale a viitorilor asistenți medicali prin învățământ dual este asigurată de promovarea relațiilor de parteneriat cu agenții economici și de implicarea *asistenților medicali din domeniul practic* în procesul educațional, utilizând atât baza tehnico-materială a instituțiilor medicale, cât și potențialul profesional a specialiștilor din sistemul ocrotirii sănătății.

Procesul de instruire a *asistenților medicali*, fiind unul complex și bazat pe competențe, formează comportamente adecvate cerințelor sistemului ocrotirii sănătății și suportă schimbări continue la nivelul modernizării tehnologiilor de diagnostic, tratament și îngrijiri medicale; interferenței dintre cerere (înaintate către sistemul sănătății) și ofertă (calitatea serviciilor medicale oferite); managementului activității profesionale a asistentului medical bazat pe proceduri și protocoale.

În curriculumul *Stagiului practic de specialitate nr.III - Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatic*, rezultatele așteptate ale învățării sunt formulate în termeni de competențe profesionale specifice, care sunt dezvoltate și consolidate în cadrul stagiului de practică prevăzut în planul de învățământ.

Procesul de instruire practică în învățământul profesional medical se organizează în corespundere cu documentele legislative și normative din țară, prin coordonarea și racordarea la cerințele europene, care promovează calitatea pregătirii cadrelor medicale cu studii profesionale postsecundare.

1. Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova, 2021, Hotărârea Guvernului Nr. 208 din 30.09.2021; în: Monitorul Oficial, 08.10.2021, nr. 239-248, art. 463.

2. Standardul calificării la specialitatea Medicină, calificarea Asistent medical, Decizia Consiliului Național pentru Calificări Nr.1 din 10.12.2018. https://mecc.gov.md/sites/default/files/sc_4_cncrm_asistent_medical.pdf.

3. Planul-cadru pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar în baza Sistemului de credite de studii transferabile, Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării RM nr. 1205 din 2015.

4. Profilul ocupațional la programul de formare profesională 91210 Medicină, calificarea Asistent medical, validat prin Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al RM Nr. 964 din 17.08.2018 [citat 18.09.2022]. http://cemf.md/upload/PROFIL_OCUPAIONAL/2018_2019/Profil.ocupat.c.Med.sp.AM.PDF.

5. *Planul de învățământ* la Specialitatea Medicina 91210, calificarea Asistent medical, aprobat de MS RM și MEC RM, 2022.

6. Regulamentul privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică în învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, Ordinul Ministrului Educației nr. 1086 din 29 decembrie 2016.

Stagiul practic de specialitate nr.III - Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric are drept scop extinderea, aprofundarea și integrarea cunoștințelor și capacităților, formarea competențelor profesionale prin aplicarea abilităților specifice de îngrijire a bolnavilor cu diverse patologii chirurgicale și pediatrice.

Un element principal și obligatoriu al stagiului de practică *Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric* constă în aplicarea îngrijirilor medicale independent și în cadrul echipei multidisciplinare, respectând permanent drepturile și confidențialitatea privind evoluția stării de sănătate a persoanei îngrijite prin comunicare constructivă și consiliere.

II. MOTIVAȚIA, UTILITATEA STAGIUII DE PRACTICĂ PENTRU DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ

Fiind un element principal al procesului educațional și al activității profesionale, instruirea practică asigură formarea competențelor profesionale și acumularea experienței privitor la organizarea și realizarea activităților în domeniul profesional medical.

Stagiile de practică reprezintă un element esențial și în cadrul socializării profesionale a elevilor. *Stagiul practic de specialitate nr.III - Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric* urmărește obiectivele:

- să crească adaptabilitatea viitorilor asistenți medicali la cerințele instituțiilor medico-sanitare publice/private;
- să furnizeze elevului cunoștințe practice despre modul, în care funcționează subdiviziunile staționarului chirurgical și pediatric;
- să ofere posibilitatea elevilor practicanți de a obține experiență prin intermediul contactelor stabilite în cadrul activității zilnice;
- să formeze deprinderi de planificare a activității zilnice și de autocontrol asupra realizării măsurilor planificate;
- să studieze actele normative ce reglementează activitatea instituțiilor medico-sanitare publice/private de profil chirurgical și pediatric din republică;

- să se familiarizeze cu structura, modul de organizare și activitatea instituțiilor medicale de profil pediatric și chirurgical, cu particularitățile și volumul atribuțiilor lor de serviciu.

O componentă esențială a instruirii o constituie implicarea elevilor în aplicarea practică a cunoștințelor teoretice acumulate. Obiectivul fundamental al acestei activități este dobândirea de către elevi a abilităților practice printr-o implicare directă alături de specialiștii medicali din domeniul chirurgical și pediatric. Importanța unui astfel de stagiu constă în însușirea și dezvoltarea unor abilități profesionale aplicate, precum munca în echipă, șansa de a câștiga experiența profesională reală și, la final, de a obține un loc de muncă permanent în domeniul de lucru ales. Stagiul de practică reprezintă o oportunitate oferită elevilor de a se pregăti pentru intrarea pe piața muncii, prin familiarizarea lor cu activitatea instituțiilor medicale, prin participarea lor efectivă la acordarea serviciilor medicale de calitate, prin crearea unui sistem de comunicare și relaționare eficientă între elev – personal medical – pacient și familia acestuia.

Stagiului practic de specialitate nr.III contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale ale asistentului medical necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor și sarcinilor de lucru stabilite în calificarea profesională.

Stagiului practic de specialitate nr.III constituie o activitate complexă de sine stătătoare a elevilor și va contribui la crearea condițiilor de studiere a viitoarelor unități de curs prevăzute de planul de învățământ: S.05.O.024 Hematologie, endocrinologie și reumatologie cu nursing specific; S.05.O.025 Patologia chirurgicală cu nursing specific, S.05.O.026 Maladiile infecțioase la copii cu nursing specific, S.05.A.034 Anestezie și terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic, S.05.A.035 Asistența medicală primară cu nursing comunitar și îngrijiri la domiciliu, etc.

Stagiul practic se desfășoară în spitale sub responsabilitatea profesorilor metodiști din cadrul instituției. Activitatea zilnică a elevilor este desfășurată în instituțiile medico-sanitare publice și private, în secțiile de profil chirurgical și pediatric. Personalul medical mediu de specialitate și superior de profil supraveghează și monitorizează activitatea elevilor în scopul asigurării calității și siguranței actului medical.

În cadrul stagiului de practică *Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric*, viitorul asistent medical activează, în cadrul unei echipe, în contact direct cu un individ sănătos sau bolnav, organizează, acordă și evaluează îngrijirile medicale acordate, pe baza cunoștințelor, abilităților și competențelor dobândite.

Stagiul practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric, este organizat în semestrul IV, pe parcursul a 4 săptămâni, după susținerea examenelor de promovare și se desfășoară în instituțiile medico-sanitare private de tip staționar și se finalizează cu susținerea examenului prin prezentarea publică a raportului stagiului de practică.

Evaluarea manoperele practice este efectuată de asistenții medicali în baza protocoalelor instituționale, *Procedurilor Operaționale și Protocoalelor/algoritm al deprinderilor practice, ediția a II-a, Chișinău, 2017.*

III. COMPETENȚE PROFESIONALE SPECIFICE STAGIULUI DE PRACTICĂ

CPS1. Examinarea complexă a pacientului/copilului cu identificarea semnelor patologice ale afecțiunilor chirurgicale/pediatrice.

CPS2. Acordarea îngrijirilor medicale pacienților cu patologii chirurgicale/pediatrice, independent și în cadrul echipei multidisciplinare, conform protocoalelor clinice naționale.

CPS3. Acordarea asistenței medicale de urgență în diverse situații de criză conform Protocoalelor Clinice Naționale.

CPS4. Pregătirea și asistarea pacientului în investigațiile de laborator și instrumentale.

CPS5. Realizarea îngrijirilor pre- și postoperatorii pacientului chirurgical.

CPS6. Promovarea dezvoltării corecte și multilaterale a copiilor de diferite vârste în condiții sănătoase familiale.

CPS7. Aplicarea diverselor metode și forme de promovare a modului sănătos de viață, utilizând metode eficiente de comunicare profesională.

IV. ADMINISTRAREA STAGIULUI DE PRACTICĂ

Codul stagiului de practică	Denumirea stagiului de practică	Semestrul	Numărul de săptămâni	Numărul de ore	Perioada	Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
P.04.O.004	<i>Stagiul practic de specialitate nr.III - Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric</i>	IV	4	120	Mai-iunie	examen	4

V. DESCRIEREA PROCESULUI DE DESFĂȘURARE A STAGIULUI DE PRACTICĂ

Activități/sarcini de lucru	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Durata de realizare
UC1. Inițierea elevilor cu cerințele față de realizarea stagiului de practică, documentația și regulile tehnicii securității muncii.	Agenda formării profesionale	Prezentarea agendei de formare profesională	6 ore
UC2. Trierea și înregistrarea pacienților în secția de internare a staționarului chirurgical/pediatric.	Fișa medicală a pacientului completată conform cerințelor Sistemului Informațional Integrat în Sănătate în spitale Acordul informat al pacientului Foaia de temperatură	Prezentarea fișei medicale Prezentarea foii de temperatură	12 ore
UC3. Familiarizarea cu documentația secției pediatrice/chirurgicale/blocului operator/punctului traumatologic.	Lista cu documente din secția chirurgicală/ pediatrică/blocul operator /punctul traumatologic	Prezentarea listei de documente	
UC4. Participarea la examinarea pacienților cu traumatisme.	Bandaje gipsate de pregătite/aplicate/înlăturate conform algoritmului	Evaluarea respectării algoritmului manoperei menționată în agenda formării profesionale	6 ore

UC5. Pregătirea fizică și psihică a pacientului pentru investigațiile de laborator/instrumentale/funcționale.	Pacienți pregătiți către investigații conform cerințelor	Evaluarea respectării algoritmului manoperei menționată în agenda formării profesionale	6 ore
UC6. Prelevarea materialului biologic pentru examinările de laborator.	Material biologic prelevat conform algoritmului	Evaluarea respectării algoritmului manoperei menționată în agenda formării profesionale	
UC7. Completarea dosarului de nursing în baza datelor subiective, obiective culese de la pacient/rude/însoțitor și a planului de îngrijire.	Dosar de nursing	Evaluarea dosarului completat	12 ore
UC8. Determinarea, înregistrarea și monitorizarea indicilor vitali.	Foaia de temperatură	Prezentarea foii de temperatură completată integral	
UC9. Participarea la primirea și predarea serviciului asistentului medical de salon.	Fișa de post a asistentului medical Fișa cu cerințele față de primirea/ predarea serviciului asistentului medical	Prezentarea fișei de post a asistentului medical Prezentarea fișei	12 ore
UC10. Alimentarea bolnavilor pediatriei/în perioada pre și postoperatorie.	Bolnavi alimentați la necesitate conform algoritmului manoperei	Evaluarea respectării algoritmului manoperei menționată în agenda formării profesionale	
UC11. Extragerea indicațiilor din foile de prescripții medicale.	Registrul pentru selecția medicamentelor indicate pacienților	Prezentarea registrului	6 ore
UC12. Familiarizarea cu măsurile regimului sanitar-igienic în sala de tratament/pansament/blocul operator cu respectarea cerințelor, ordinelor în vigoare ale MS RM.	Lista cu ordine în vigoare ce țin de regimul sanitar-igienic	Prezentarea listei cu ordine în vigoare	6 ore
UC13. Decontaminarea chirurgicală a mâinilor.	Pliant cu etapele de prelucrare chirurgicală a mâinilor	Prezentarea pliantului	
UC14. Îmbrăcarea de sine stătătoare a echipamentului steril.	Respectarea algoritmului manoperei	Evaluarea respectării corectitudinii îmbrăcării echipamentului steril	
UC15. Pregătirea sălii de tratament/ operație/ pansament pentru lucru.	Sala de tratament/ operație/pansament pregătită de lucru conform cerințelor în vigoare	Evaluarea corectitudinii pregătirii sălii de tratament/ operație/pansament pentru lucru	12 ore
UC16. Aranjarea măsuței și tavei sterile.	Măsuța sterilă aranjată conform algoritmului	Evaluarea respectării algoritmului mano-	

		perei menționată în agenda formării profesionale	
UC17. Pregătirea casoletei pentru sterilizare.	Casoleta pregătită conform algoritmului	Evaluarea respectării algoritmului manoperei menționată în agenda formării profesionale	
UC18. Prelucrarea utilajului medical în dependență de tipul lui.	Utilajul medical prelucrat respectând algoritmul	Evaluarea respectării algoritmului manoperei menționată în agenda formării profesionale	6 ore
UC19. Utilizarea substanțelor dezinfectante pentru igienizarea sălii de pansament, operație și tratament.	Lista cu substanțe dezinfectante utilizate în IMSP	Prezentarea listei cu substanțe dezinfectante	
UC20. Dozarea corectă a medicamentelor indicate pacienților cu afecțiuni chirurgicale/pediatrie.	Lista remediilor medicamentoase dozate pe perioada stagiului de practică	Prezentarea listei remediilor medicamentoase dozate	12 ore
UC21. Respectarea tehnicii securității în administrarea medicamentelor pe diverse căi.	Injecții i/v, i/m/, s/c, i/d	Evaluarea respectării algoritmului manoperei (numărul de manopere realizate)	
UC22. Montarea sistemului pentru perfuzie și tehnica perfuziei intravenoase.	Perfuzie intravenoasă montată și aplicată	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	6 ore
UC23. Dezinfecția obiectelor de îngrijire a pacienților conform ordinelor în vigoare.	Ordine în vigoare	Evaluarea respectării algoritmului manoperei menționată în agenda formării profesionale	6 ore
UC24. Segregarea deșeurilor medicale conform codului de culori.	Ordine în vigoare	Evaluarea respectării gestionării deșeurilor medicale	
UC25. Completarea documentației din sala de tratament/operație/pansament.	Documentația din sala de tratament	Prezentarea listei de documente	6 ore
UC26. Reflectarea rezultatelor stagiului de practică în actele de totalizare.	Portofoliul stagiului de practică Agenda formării profesionale Raportul stagiului de practică Referința elevului Dosar de nursing	Prezentarea publică a portofoliului Susținerea raportului stagiului de practică	6 ore

VI. SUGESTII METODOLOGICE

Stagiul practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatic se desfășoară în baza Regulamentului privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică în învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 1086 din 29 decembrie 2016 și a curriculumului stagiului de practică.

Activitățile de practică se vor derula în instituțiile medico-sanitare publice/private care dispun de secții pediatrie și chirurgicale. Pondere sarcinilor de lucru și a produselor de elaborate este orientativă, cu intenția păstrării echilibrului și a diversității. Elevii vor respecta toate condițiile impuse de regulamentele instituțiilor medicale referitoare la acces, organizare, ordine interioară, siguranță și securitate în muncă. Elevii vor putea folosi sau utiliza pentru documentare și studiu mijloacele aprobate de Ministerul Sănătății al RM și instituția medicală: Ordine, Regulamente, copii ale documentelor, proceduri operaționale, pagini Web etc.

Elevul este antrenat, pe durata stagiului de practică în activitatea instituției medico-sanitare publice/private unde i se acordă ajutor multilateral în realizarea curriculumului stagiului de practică.

Până la începerea practicii, directorul adjunct pentru instruirea practică din cadrul instituției de învățământ efectuează instructajul practicii prin informarea elevilor despre scopul și sarcinile practicii, durata practicii, structura și cerințele pentru completarea raportului stagiului de practică. Elevilor li se oferă foaia de delegare în care este indicat ordinul de repartizare la stagiul de practică.

Conducătorul de practică din cadrul instituției medicale informează elevul cu condițiile desfășurării stagiului de practică în cadrul instituției medico-sanitare publice/private, monitorizează activitatea elevului, verifică permanent Agenda formării profesionale.

Pe parcursul realizării stagiului de practică, toate activitățile elevilor sunt supravegheate de către profesorul metodist și asistentul medical, mentor din partea instituției medico-sanitare publice/private.

Managementul activității profesorului metodist/mentorului este asigurat de o gamă de documente reglementative și de evaluare, care sunt perfectate și gestionate în termenii stabiliți. Nomenclatorul de acte pentru profesorul metodist include:

1. Obligațiunile profesorului metodist/mentorului în cadrul stagiului practic.
2. Raportul de autoevaluare a activității profesorului metodist privind efectuarea stagiului practic.
3. Registrul de evidență a frecvenței și reușitei elevilor pentru anul de învățământ, propus de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.

Pe parcursul realizării *Stagiul practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatic*, elevii completează portofoliul stagiului de practică, conform *Nomenclatorului de acte (Anexa nr.1)*. Activitățile de perfectare/completare a documentației recomandate stimulează la elevi abilitățile specifice de lucru cu documentația de referință, dezvoltă responsabilitatea elevilor, asigură posibilitatea de evaluare finală a stagiului de practică.

Nomenclatorul de acte pentru *Stagiul practic de specialitate nr.III* include următoarele documente:

1. Extras din ordinele cu privire la activitatea internă – dezinfecția, profilaxia infecției asociate asistenței medicale, profilaxia infecției HIV/SIDA, profilaxia hepatitelor virale, etc.
2. Codul deontologic al lucrătorului medical și al farmacistului nr. 192 din 24.03.2017
3. Raport privind realizarea stagiului de practică.

4. Referința elevului.
5. Agenda formării profesionale - model propus de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.
6. Dosarul de nursing.
7. Produsele realizate pe parcursul stagiului de practică: foaia de temperatură, lista cu documente din secția de internare, lista cu ordine despre activitatea curentă a instituțiilor medicale, plan de îngrijire, lista cu substanțe dezinfectante utilizate în IMSP, registrul pentru selecția medicamentelor și investigațiilor indicate pacienților, fișa de post a asistentului medical, etc.

Agenda formării profesionale (*Anexa nr.2*) reprezintă un instrument de înregistrare și monitorizare a activităților realizate de către elevi la locul de desfășurare a stagiului de practică. Elevii vor consemna în Agenda formării profesionale sarcinile de lucru planificate și realizate, de asemenea vor fi descrise zilnic activitățile realizate. Activitățile înregistrate în agenda formării profesionale sunt evaluate zilnic prin notă și semnătură de către reprezentantul IMSP.

Calitățile profesionale, atitudinale și psihosociale demonstrate de către elevi pe parcursul *Stagiul practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatic*, sunt evaluate de către specialistul din domeniul practic și specificate în Referința elevului (*Anexa nr.3*), care este semnată de conducătorul din partea unității economice și confirmată cu ștampila. Referința ulterior este arhivată în dosarul personal al elevului.

Pe parcursul instruirii practice sem.II, anul II de studii elevii realizează *Dosarul de nursing al pacientului cu afecțiuni chirurgicale/pediatrie (Anexa nr.4)*, compartimentele:

- completarea datelor generale;
- fixarea diagnosticului clinic;
- stabilirea diagnosticelor de nursing prioritare conform formulei PES;
- descrierea examenului subiectiv și obiectiv;
- realizarea planului de îngrijiri conform diagnosticelor stabilite;
- evaluarea zilnică a pacientului pe parcursul a cinci zile.

Dosarul de nursing este echivalentul foii de observație clinică generală de la medici și ține cont de componentele fundamentale ale procesului de îngrijire: evaluarea pacientului, elaborarea planului de îngrijire, realizarea acestuia și evaluarea continuă a eficacității îngrijirilor. Dosarul de nursing este un instrument al asistenților medicali prin care pot demonstra că intervențiile de nursing corect efectuate reprezintă un element fundamental în evoluția favorabilă a pacientului, contribuind, alături de tratamentul medical aplicat, la restabilirea sănătății, la stabilizarea evoluției bolilor cronice, prevenirea complicațiilor și optimizarea stării de bine a pacientului.

La finele stagiului practic, elevul structurează și întocmește un raport despre activitatea realizată în instituția medico-sanitară publică/privată conform cerințelor propuse în model (*Anexa nr.5*). Raportul stagiului de practică se întocmește pe parcursul desfășurării stagiului de practică, iar după finalizarea perioadei stagiului de practică, se prezintă pentru control și avizare conducătorului stagiului de practică. Elaborarea raportului stagiului de practică dezvoltă capacitățile de generalizare și analiză referitor la activitățile realizate.

VII. SUGESTII DE EVALUARE A STAGIULUI DE PRACTICĂ

Evaluarea reprezintă un element esențial indispensabil al procesului instructiv-educativ, deoarece permite profesorului metodist/elevului, care realizează instruirea practică să aprecieze

gradul în care au fost atinse obiectivele propuse spre realizare. Pe parcursul stagiului de practică sunt recomandate tehnici de evaluare la locul de muncă și în condiții de lucru simulate.

Evaluarea stagiului de practică se realizează atât pe perioada de desfășurare a practicii, cât și la finalizarea acestei activități. Evaluarea scoate în evidență nivelul în care se formează competențele profesionale specifice, va viza aprecierea nivelului de dezvoltare la elevi a competențelor profesionale conform curriculumului stagiului de practică.

Obiectivele evaluării formării prin practică vor urmări progresul *asistentului medical* cu referire la abilitățile profesionale specifice formate, inițiativa profesională, atitudinile față de pacient și față de profesia aleasă, interesele privind evoluția personală în diferite activități profesionale. Procesul de evaluare este continuu, obiectiv și deschis.

Evaluarea continuă a sarcinilor practice aplicative se realizează în perioada de desfășurare a *Stagiului practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric* de către asistentul medical superior/principal din instituția medicală.

Stagiul practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric se finalizează cu întocmirea și susținerea rapoartelor pentru practică de către elevi în fața unei comisii care întrunește reprezentanți ai agentului economic, profesorul metodist, șeful secției de învățământ, directorul adjunct pentru instruirea practică.

Cerințele de evaluare a *Stagiului practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric* sunt prevăzute în Regulamentul privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică în învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar. La evaluare se ține cont de originalitatea, rigoarea argumentației, relevanța și corectitudinea informației, calitatea exprimării, corectitudinea și modul de prezentare a raportului stagiului de practică. Elevul trebuie să prezinte succint rezultatele realizate pe parcursul stagiului de practică, este necesar să evidențieze esențialul din activitatea practică, utilitatea practicii, competențele profesionale formate.

Evaluarea sumativă a *Stagiului practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric* se va realiza la sfârșitul stagiului practic de către profesorul metodist și reprezentantul din partea instituției medicale în baza:

- realizării Curriculumului stagiului practic și activității elevului pe parcursul stagiului practic, evaluată de asistentul medical superior/principal din instituția medicală;
- completării și prezentării portofoliului: complexitatea portofoliului, corectitudinea completării agendei de formare profesională, prezentării dosarului de nursing, prezentării publice a raportului cu privire la realizarea stagiului de practică, respectarea disciplinei de muncă și existența aprecierii date de conducătorul practicii din partea agentului economic;
- calculării mediei simple cu sutimi fără rotungere, formată din notele curente acumulate zilnic și nota acordată pentru portofoliul stagiului de practică.

$$\text{MSP} = (\text{MNC} + \text{NAP}) : 2$$

MSP - media stagiului practic

MNC - media notelor curente

NAP - nota acordată pentru portofoliu

Cadrul didactic/mentorul din cadrul instituției medicale își va alege setul de metode de evaluare, precum și materiale - instrumente de evaluare, formule de evaluare ce corespund conținuturilor stipulate în capitolul V. Descrierea procesului de desfășurare a stagiului de practică. Aprecierea se va face în bază de criterii. Criteriile de notare contribuie la formularea unei evaluări

obiective. Astfel, în calitate de criterii de apreciere a produsului realizat de către elevi sunt recomandate:

Nr. d/o	Categoria de produs	Criterii de evaluare a produsului
1.	Agenda formării profesionale a elevului	<ul style="list-style-type: none"> ● relevanța completării agendei, ● veridicitatea conținutului expus, ● calitatea prezentării textuale, ● respectarea normelor prestabilite, ● completitudinea agendei.
2.	Produse elaborate	<ul style="list-style-type: none"> ● corespunderea cu standardele de realizare, ● creativitatea, ● calitatea proceselor, ● completitudinea produsului, ● elaborarea și structura produsului, ● calitatea materialului folosit, ● corectitudinea interpretării, ● respectarea termenilor de elabo-rare.
3.	Pliant	<ul style="list-style-type: none"> ● corespunderea conținutului plian-tului cu subiectul propus, ● corespunderea conținutului pre-zentat cu materialul ilustrativ, ● folosirea imaginilor argumen-tive, clar vizibile, prezența datelor statistice actuale, care să ilustreze mesajul-cheie, ● corectitudinea selectării materialului în dependență de grupul țintă, ● calitatea și accesibilitatea informației în limbajul pacientului/ pacientei, utilizarea terminologiei de popularizare, ● actualitatea informației, structurat (ierarhic și logic), ● trebuie să fie sugestiv și să evidențieze ideile de studiu, ● gradul de originalitate și de noutate.
4.	Dosar de nursing	<ul style="list-style-type: none"> ● completarea datelor generale, ● fixarea diagnosticului clinic, ● stabilirea diagnosticelor de nur-sing prioritare (3) conform formulei PES, ● descrierea detaliată a examenului subiectiv, ● descrierea detaliată a examenului obiectiv conform etapelor inspecției generale, ● realizarea planului de îngrijiri conform diagnosticelor stabilite,

		<ul style="list-style-type: none"> ● evaluarea zilnică a pacientului pe parcursul a cinci zile.
5.	Raportul stagiului de practică	<ul style="list-style-type: none"> ● corespunderea raportului stagiului de practică cerințelor stabilite, ● corectitudinea formulării conținutului, ● conținutul textual al raportului va fi expus într-un limbaj specific medical, ● completitudinea raportului, ● originalitatea, ● creativitatea.
6.	Portofoliul stagiului de practică	<ul style="list-style-type: none"> ● respectarea nomenclatorului de acte, ● corectitudinea completării cu produsele din nomenclatorul de acte, ● relevanța, ● veridicitatea, ● completitudinea, ● calitatea prezentării textuale a produselor, ● respectarea normelor prestabilite.

Notele obținute la stagiul de practică se iau în calculul mediei academice semestriale a elevului. Creditele de studii transferabile se acordă pentru nota de promovare 5,00 și mai mult.

VIII. CERINȚE FAȚĂ DE LOCURILE DE PRACTICĂ

Activitatea instituțiilor medico-sanitare publice/private este orientată atât spre protecția sănătății populației, profilaxia, diagnosticarea, tratamentul și reabilitarea bolnavilor, promovarea modului sănătos de viață, cât și spre monitorizarea și dirijarea stagiilor de practică.

Stagiul practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric se desfășoară în instituțiile medico-sanitare publice/private care asigură servicii de asistență medicală de performanță. Modalitatea de identificare a unității economice pentru desfășurarea stagiului de practică se realizează după cum urmează:

- unitatea economică aprobată prin Ordinul Ministerului Sănătății al Republicii Moldova;
- unitatea economică este selectată la propunerea elevului. Analiza și validarea locurilor de practică selectate de elevi se realizează de către Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo”.

Ministerul Sănătății al Republicii Moldova aprobă prin ordin instituțiile medico-sanitare publice de stat, private și departamentale în calitate de baze clinice pentru realizarea instruirii practice.

Stagiul de practică efectuat în cadrul unităților economice se organizează și se desfășoară în baza Contractului de parteneriat.

Bazele practice – unitățile economice din domeniul sănătății, corespund următoarelor cerințe:

- profilul instituției medico-sanitare publice corespunde conținuturilor de instruire.
- mentorii - personalul medical mediu din instituțiile medico-sanitare publice, responsabil de instruirea practică a elevilor, este instruit în domeniul psihopedagogiei.

- mentorii manifestă respect și reponsabilitate pentru educația profesională a viitorilor specialiști și participă activ în procesul de formare a competențelor profesionale a viitorilor asistenți medicali.

- instituțiile medico-sanitare publice/private manifestă un management instituțional de performanță, participativ, abordat complex și sistemic, încât personalul medical implică activ elevii în procesul de acordare a serviciilor medicale populației;

- instituțiile medico-sanitare publice/private au capacitatea necesară pentru încadrarea tuturor elevilor în activitățile curativ-preventive și de îngrijire;

- multitudinea de servicii medicale prestate de instituția medico-sanitară publică/privată corespunde cu volumul de competențe și abilități necesare pentru antrenare în conformitate cu curriculumul stagiului de practică;

- instituțiile medico-sanitare publice/private asigură respectarea prevederilor contractului/convenției-cadru de parteneriat privind efectuarea stagiului de practică al elevilor;

- instituțiile medico-sanitare publice/private organizează și asigură condiții corespunzătoare pentru desfășurarea eficientă a stagiului de practică în corespundere cu curriculumul stagiului de practică;

- instituțiile medico-sanitare publice/private desemnează conducătorul de practică din cadrul unității economice din rândul specialiștilor de înaltă calificare și cu experiență în domeniu;

- instituțiile medico-sanitare publice/private asigură accesul elevilor la fondul de literatură de specialitate de care dispune unitatea economică, diverse proiecte de dezvoltare, alte materiale, la utilajul și echipamentele corespunzătoare, în conformitate cu curriculumul stagiului de practică;

- instituțiile medico-sanitare publice/private efectuează instructajul elevilor privind aspecte de organizare și norme de protecție/de securitate a muncii;

- instituțiile medico-sanitare publice/private se includ în procesul de formare prin practică a elevilor, antrenându-se în organizarea și desfășurarea instruirii practice, soluționarea problemelor posibile;

- instituțiile medico-sanitare publice/private evaluează nivelul competențelor profesionale obținute de elev, precum și comportamentul și modalitatea de integrare a acestuia în activitatea unității economice.

Lista orientativă a instituțiilor medico-sanitare publice/private la care se va desfășura *Stagiul practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatic:*

Nr.	Denumirea instituției medicale
1.	IMSP Institutul Oncologic
2.	IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”
3.	IMSP Spitalul Clinic Municipal „Sfântul Arhanghel Mihail”
4.	IMSP Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”
5.	IMSP Spitalul Clinic Municipal „Gheorghe Paladi”
6.	IMSP Spitalul Clinic Municipal pentru Copii „Valentin Ignatenco”
7.	IMSP Institutul Mamei și Copilului
8.	IMSP Institutul de Medicină Urgentă
9.	IMSP Spitalul Clinic Municipal de Copii nr.1
10.	IMSP Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”

11.	IMSP Spitalul Clinic al Ministerului Sănătății al RM
12.	IMSP Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie
13.	Spitalul Internațional Medpark
14.	Centrul Medical Med Family

Lista orientativă a locurilor de muncă/posturilor la care se va desfășura *Stagiul practic de specialitate nr.III – Îngrijiri individualizate a bolnavilor în staționarul chirurgical și pediatric*:

Nr.	Locul de muncă/postul	Cerințe față de locul de muncă/postul propus elevului
1.	Secția de internare	Secția de internare asigurată cu necesarul pentru: înregistrarea pacienților; întocmirea actelor medicale; examinarea clinică a pacienților; acordarea asistenței medicale de urgență în caz de necesitate; prelucrarea parțială a bolnavilor; verificarea temperaturii și datelor antropometrice.
2.	Secția curativă a staționarului chirurgical	Secția va dispune de saloane cu 1, 2, 3 și 4 locuri, sală de proceduri, sală de pansamente, sală de manipulații, cabinet de diagnostic funcțional, blocuri sanitare și cantină pentru pacienți. Locurile de muncă vor fi asigurate cu necesarul ce ar permite realizarea investigațiilor specifice profilului chirurgical, acordarea îngrijirilor autonome și delegate pacienților.
3.	Secția curativă a staționarului pediatric	Secția va dispune de saloane cu 1, 2, 3 și 4 locuri, sală de proceduri, sală de manipulații, cabinet de diagnostic funcțional, blocuri sanitare și cantină pentru pacienți. Locurile de muncă vor fi asigurate cu necesarul ce ar permite realizarea investigațiilor specifice profilului pediatric, acordarea îngrijirilor autonome și delegate pacienților.
4.	Bloc operator	Blocul operator al spitalului cuprinde cel puțin o sală de operație, sală preoperatorie, sală postoperatorie, cameră destinată depozitării materialelor și instrumentelor, coridoare cu circuit specific, destinate circulației separate a personalului medical și pacienților. Locurile de muncă în blocul operator vor fi asigurate cu echipamente necesare realizării intervențiilor chirurgicale.

IX. RESURSELE DIDACTICE RECOMANDATE ELEVILOR

Nr.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/accesată/procurată resursa	Numărul de exemplare disponibile
1.	CUCIERU, E., CUȘNIR, R., BOTNARCIUC, L., Suport de curs pentru instruirea studenților din colegiile de medicină în teoria și practica îngrijirii copilului, UNICEF-MOLDOVA, 118 p., Chișinău, 2007.		
2.	FRIPTU, R., EMILIAN, R., COBÎLEANSCHI, S., URSU, L., COPACEANU, E., DICUSARĂ, N., COVALCIUC, E., GURBULEA, G., SUVAC, A., POSTICA, L., SCOARȚĂ, E., Bazele îngrijirii omului	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	500

	sănătos și bolnav, Suport de curs, Chișinău, 2017: 295 p., ISBN 978-9975-53-869-5.		
3.	FRIPTULEAC, G., Promovarea sănătății și educația pentru sănătate (teorie și practică), Chișinău, 2018: Centrul Editorial-Poligrafic Medicina. 332p., ISBN 978-9975-82-102-5.	PDF1.tmp (usmf.md)	
4.	GOLOVIN, B., BEDICOV, E., CREȚU, E. Chirurgie generală, ghid pentru lucrări practice, Chișinău, 2004: Î.I. „Angela Levința”, 176 p., ISBN 9975-9835-8-8.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	
5.	GORNEA, F., MARIN, I., Ortopedie și traumatologie. Ediția II, Chișinău, 2006: CEP „Medicina”, 534 p., ISBN 9975-907-71-7.		
6.	GUDUMAC, E., BENEĂ, T., GOLOVIN, B., CREȚU E., Chirurgie, Suport de curs pentru colegiile de medicină, Chișinău, 2009: Î.S. F. E.-P. „Tipogr. Centrală”, 472 p., ISBN 978-9975-78-797-0.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	
7.	GUDUMAC, E., BABUCI, V., Bolile chirurgicale ale copilului, Chișinău, 2004: Primex Com, 271 p., ISBN 9975-9807-1-6.	PDF4.tmp (usmf.md)	
8.	MANOLACHE, A., NEGREAN, M., STEMPOVSCAIA, E., GRECU, A., PINTEAC, O., ABDURAHMANOVA, Z., Protocol/Algoritm al deprinderilor practice, calificarea Asistent medical, ediția a II-a., Chișinău, 2017: Tipogr. Prag-3 SRL, 470 p., ISBN 978-9975-53-888-6.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1085
9.	MOZES, C., Tehnica îngrijirii bolnavului, București, 2006: Editura Medicală, 1246 p., ISBN 973-39-0320-5.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	180
10.	NEGREAN, M., TOMULESCU, L., col. aut., Medicina internă cu nursing specific, suport de curs, Ed.II., Chișinău, 2017: Tipogr. Sirius, 648 p., ISBN 978-9975-57-237-8.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	500
11.	ОБУХОБЕЦ, Т. П., ЧЕРНОВА, О.В. Основы сестринского дела, Феникс, 2017: 766 p., ISBN 978-5-222-26863-6.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1
12.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ, T., Tehnici și manopere pentru asistenții medicali, Brașov, 2017: 253 p., ISBN 978-606-8814-43-8.	Catedra Nursing CEMF „Raisa Pacalo”	1
13.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ, T., Îngrijirea pacienților, Vol. I. Brașov, 2018: Editura Creator, 162 p., ISBN 978-606-8814-79-7.	Catedra Nursing CEMF „Raisa Pacalo”	1
14.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ T., Îngrijirea pacienților, Vol. II. Brașov, 2017: Editura Creator, 141 p., ISBN 978-606-8814-77-3.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1
15.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ T., Îngrijirea Pacienților. Vol. III. Brașov, 2018: Editura Creator, 140 p., ISBN 978-606-8953-09-0.	Catedra Nursing CEMF „Raisa Pacalo”	1

16.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ T., Îngrijirea Pacienților. Vol. IV. Brașov, 2018: Editura Creator, 156 p., ISBN 978-606-8853-10-6.	Catedra Nursing CEMF „Raisa Pacalo”	1
17.	STRATULAT, P., CEREMPEI, L., CUCIERU, E., ȚURCANU, T., Curs de lecții la pediatrie. Ch.: Tipografia Sirius SRL, 2009: 387 p. ISBN 978-9975-9976-9-0.		
18.	STEMPOVSCAIA, E., responsabil de ediție, Standarde de îngrijiri - nursing pentru asistente medicale și moașe, Chișinău, 2010: Tipog. GrafemaLibris, 312 p.	15099-15088- Standarde2520de2520i ngrijiri2520nursing.pdf (gov.md)	
19.	SPÎNU, A., Chirurgie generală și semiologie chirurgicală, Chișinău, 2008: Centrul Editorial-Poligrafic Medicina, 592 p., ISBN 978-9975-915-45-8.		
20.	PRISACARI, V., Ghid de supraveghere și control în infecțiile nosocomiale, Ediția II. Chișinău, 2009: Ed. SRL „T-PAR”, 312 p., ISBN – 978-9975-9959-4-8.	Ghid- supravegherea inf nos ocom ed II - 37051.pdf (usmf.md)	
21.	TITIRCĂ, L., Ghid de nursing cu tehnici de evaluare și îngrijiri corespunzătoare nevoilor fundamentale, București, 2008: Editura Viața medicală românească, 414 p., ISBN 973-9320-84-8.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1
22.	TITIRCĂ, L., Tehnici de evaluare și îngrijiri acordate de asistenții medicali, București, 2008: Editura Viața medicală românească, 399 p., ISBN 973-9320-67-8.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1
23.	ȚURCAN, T., CUȘNIR, R., BADICICO, L., CUCIERU, E., Tehnici de îngrijire în pediatrie, Compendiu, Chișinău, 2004: Î. I „Angela-Levința”, 82 p., ISBN 9975-9835-1-0.		
24.	Protocoalele Clinice Naționale.	Ministerul Sănătății al Republicii Moldova (gov.md)	

X.ANEXE

Anexa nr.1 - Nomenclatorul de acte al stagiului practic Stagiul practic de specialitate nr.III

Anexa nr.2 - Agenda formării profesionale.

Anexa nr. 3 - Referința elevului.

Anexa nr.4 - Dosarul de nursing.

Anexa nr.5 - Raportul stagiului de practică.

Ca rezultat a efectuării stagiilor de practică, studentul – viitorul specialist, poate determina perspectivele realizării profesionale în sistemul ales de specializare, iar rezultatele practicii justifică atribuirea calificării profesionale absolventului. Curriculumul stagiilor de practică reprezintă un document de o importanță esențială pentru programele de formare practică în dezvoltarea personală și profesională a tinerilor specialiști din domeniu. Ne propunem, ca acest document să integreze cunoștințe privind relevanța programelor de formare practică și modul eficient de derulare a acestora, atât din punct de vedere organizatoric, precum și din punct de vedere pedagogic, formativ. Se impune, din perspectiva noastră, să evidențiem beneficiile pe care stagiile de practică le pot aduce mediului academic, celui privat, economic și, mai ales, tînărului, implicat personal și profesional în formarea sa. Prezentul curriculum stabilește obiectivele și competențele generale, structura, metodologia organizării și desfășurării stagiului de practică în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport, la ciclul I și ciclul II, potrivit reglementărilor legislației în vigoare în Republica Moldova, componentă obligatorie și esențială a formării profesionale universitare. Responsabilitatea organizării și desfășurării stagiilor de practică a studenților revine: la nivelul universității - prorectorului pentru activitatea didactică; la nivelul facultății - decanului, desemnat să coordoneze practica studenților; la nivelul catedrelor – conducătorilor/ responsabililor de practică pentru fiecare specializare/ program de studiu. Conducătorii/responsabilii de stagiile de practică pe programe de studiu sunt numiți la nivelul catedrelor și reconfirmați la începutul fiecărui an universitar de către Consiliul Facultății.

I. DISPOZIȚII GENERALE

5 Stagiile de practică în cadrul formării inițiale în învățămîntul superior se realizează în întreprinderi, organizații, firme și instituții de învățămînt, instituții medico-sanitare (în continuare – unități baze de realizare a stagiilor de practică), identificate de către universitate în cadrul parteneriatului social, precum și în baza acordurilor bilaterale și internaționale, în cadrul proiectelor internaționale. Stagiile de practică în învățămîntul superior se axează, în teme, pe: a) activitatea de cunoaștere generală a unității de practică în care este repartizat studentul; b) activități de observație și analiză a proceselor funcționale, sub îndrumarea coordonatorilor (mentorilor) din partea unității-baze de realizare a stagiului de practică; c) colectarea informației în scopul elaborării tezei de licență/master; d) elaborarea setului de documente prestabilite și a raportului privind stagiul de practică. Stagiile de practică a studenților Universității de Stat de Educație Fizică și Sport sunt prevăzute de planurile de învățămînt pentru fiecare specialitate separat, avînd obiective și finalități specifice, reflectate în curriculumurile elaborate la nivel de catedre pe specialități/specializări. În această perioadă, studenții luînd cunoștință de experiența celor care activează în instituțiile respective, reușesc să-și însușească laturile pragmatice ale viitoarei profesii, modalitățile aplicării cunoștințelor teoretice la rezolvarea problemelor ce constituie conținutul activităților specifice domeniului de activitate în care lucrează. Studenții învață să opereze cu mijloacele (instrumentele, echipamentele sportive, documentele, registrele etc.) cu ajutorul cărora se desfășoară efectiv activitatea specifică domeniului de formare.